

ISSN 1311-3321 (print)
ISSN 2535-1028 (CD-ROM)
ISSN 2603-4123 (on-line)

UNIVERSITY OF RUSE “Angel Kanchev”
РУСЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ “АНГЕЛ КЪНЧЕВ”

BSc, MSc and PhD Students & Young Scientists
Студенти, докторанти и млади учени

PROCEEDINGS

Volume 60, book 6.3.

Linguistics, Literature and Art Science
&
History, Ethnology and Folklore

НАУЧНИ ТРУДОВЕ

Том 60, серия 6.3.

Лингвистика, литература и изкуствознание
&
История, етнология и фолклор

Ruse
Русе
2021

Volume 60 of PROCEEDINGS includes the papers presented at the scientific conference RU & SU'21, organized and conducted by University of Ruse "Angel Kanchev" and the Union of Scientists - Ruse. Series 6.3 contains papers reported in the Linguistics, Literature and Art Science and History, Ethnology and Folklore sections.

Book	Code	Faculty and Section
Agrarian and Industrial Faculty		
1.1.	FRI-ONLINE-1-AMT&ASVM	Agricultural Machinery and Technologies, Agrarian Science and Veterinary Medicine
	FRI-ONLINE-1-MR	Maintenance and Reliability
	FRI-ONLINE-1-THPE	Thermal, Hydro- and Pneumatic Equipment
	FRI-ONLINE-1-EC	Ecology and Conservation
	FRI-ONLINE-1-ID	Industrial Design
1.2.	WED-ONLINE-SSS-AMT&ASVM	Agricultural Machinery and Technologies, Agrarian Science and Veterinary Medicine
	WED-ONLINE-SSS- MR	Maintenance and Reliability
	WED-ONLINE-SSS-THPE	Thermal, Hydro- and Pneumatic Equipment
	WED-ONLINE-SSS-EC	Ecology and Conservation
	WED-ONLINE-SSS-ID	Industrial Design
Faculty of Mechanical and Manufacturing Engineering		
2.1.	FRI-ONLINE-1-MEMBT	Mechanical Engineering and Machine-Building Technologies
2.2.	WED-ONLINE-SSS-MEMBT	Mechanical Engineering and Machine-Building Technologies
Faculty of Electrical Engineering Electronics and Automation		
3.1.	FRI-ONLINE-1-EEEE	Electrical Engineering, Electronics and Automation
3.2.	FRI-ONLINE-1-CCT	Communication and Computer Technologies
3.3.	THU-ONLINE-SSS-EEEE	Electrical Engineering, Electronics and Automation
	THU-ONLINE-SSS-CCT	Communication and Computer Technologies
Faculty of Transport		
4.1.	FRI-2.209-1-TMS	Transport and Machine Science
4.2.	FRI-2.204-SITSTL	Sustainable and Intelligent Transport Systems, Technologies and Logistics
4.3.	WED-ONLINE-SSS-TMS	Transport and Machine Science
Faculty of Business and Management		
5.1.	FRI-ONLINE-1-EM	Economics and Management
5.2.	FRI-ONLINE-1-ESSIR	European Studies, Security and International Relations
5.3.	FRI-ONLINE-1-SW	Social Work
5.4.	THU-ONLINE-SSS-EM	Economics and Management
Faculty of Natural Sciences and Education		
6.1.	FRI-ONLINE-1-MIP	Mathematics, Informatics and Physics
6.2.	FRI-ONLINE-1-PP	Pedagogy and Psychology
6.3.	FRI-ONLINE-1-LL	Linguistics and Literature
	FRI-ONLINE-1-AS	Art Studies
6.4.	FRI-ONLINE-1-ERI	Education - Research and Innovations

6.5.	THU-ONLINE-SSS-FM	Financial Mathematics
	THU-ONLINE-SSS-PP	Pedagogy and Psychology
Faculty of Law		
7.1.	FRI-ONLINE-1-LS	Law Studies
7.2.	FRI-ONLINE-1-NS	National Security
7.3.	MON-ONLINE-SSS-L	Law Studies
Faculty of Public Health and Health Care		
8.1.	FRI-ONLINE-1-HP	Health Promotion
8.2.	FRI-ONLINE-1-HC	Health Care
8.3.	FRI-ONLINE-1-MCDA	Medical and Clinical Diagnostic Activities
8.4	THU-ONLINE-SSS-HP	Health Promotion
	FRI-ONLINE-SSS-HC	Health Care
	THU-ONLINE-SSS-MCDA	Medical and Clinical Diagnostic Activities
Quality of Education Directorate		
9.1.	FRI-ONLINE-QHE	Quality of Higher Education
Razgrad Branch of the University of Ruse		
10.1.	FRI-LCR-1-CT(R)	Chemical Technologies
10.2.	FRI-LCR-1-BFT(R)	Biotechnologies and Food Technologies
10.3.	TUE-ONLINE-SSS-BFT(R)	Biotechnologies and Food Technologies
	TUE-ONLINE-SSS-CT(R)	Chemical Technologies
Silistra Branch of the University of Ruse		
11.1.	FRI-ONLINE-DPM(S)	Didactics, Pedagogy and Methodology of training in...
	FRI-ONLINE-LTLHF(S)	Linguistics; Theory of Literature and History; Philosophy
	FRI-ONLINE-ELENSTS(S)	E-Learning; Electrical; Technical Sciences
11.2.	FRI-ONLINE-SSH(S)	Humanities
	FRI-ONLINE-SSS-PPTM(S)	Pedagogy, Psychology, and Teaching Methodology
	FRI-ONLINE-SSS-TS(S)	Technical Sciences

The papers have been reviewed.

ISSN 1311-3321 (print)

ISSN 2535-1028 (CD-ROM)

ISSN 2603-4123 (on-line) Copyright © authors

The issue was included in the international ISSN database, available at <https://portal.issn.org/>.

The online edition is registered in the portal ROAD scientific resources online open access

PROGRAMME COMMITTEE

- **Prof. Amar Ramdane-Cherif**
University of Versailles, France
- **Assoc. Prof. Manolo Dulva HINA**
ECE Paris School of Engineering, France
- **Prof. Leon Rothkrantz**
Delft University of Technology, Netherlands
- **Assoc. Prof. Antonio Jose Mendes**
University of Coimbra, Portugal
- **Prof. Ville Leppanen**
University of Turku, Finland
- **Assoc. Prof. Marco Porta**
University of Pavia, Italy
- **Prof. Douglas Harms**
DePauw University, USA
- **Prof. Zhanat Nurbekova**
L. N. Gumilyov Eurasian National University, Nur Sultan, Kazakhstan
- **Prof. Mirlan Chynybaev**
Kyrgyz State Technical University, Bishkek, Kyrgyzstan
- **Prof. Ismo Hakala, PhD**
University of Jyväskylä, Finland
- **Prof. Dr. Artur Jutman**
Tallinn University of Technology, Estonia
- **Prof. RNDr. Vladimír Tvarozek, PhD**
Slovak University of Technology in Bratislava, Bratislava, Slovakia
- **Doc. Ing. Zuzana Palkova, PhD**
Slovak University of Agriculture in Nitra, Nitra, Slovakia
- **Andrzej Tutaj, PhD**
AGH University of Science and Technology, Krakow, Poland
- **Prof. Valentin NEDEFF Dr. eng. Dr.h.c.**
“Vasile Alecsandri” University of Bacău, Romania
- **Dr. Cătălin POPA**
“Mircea cel Bătrân” Naval Academy, Constantza, Romania
- **Prof. dr Larisa Jovanović**
Alfa University, Belgrade, Serbia
- **Prof. dr hab. Edmund LORENCOWICZ**
University of Life Sciences in Lublin, Poland
- **Assoc. Prof. Ion MIERLUS - MAZILU, PhD**
Technical University of Civil Engineering, Bucharest, Romania
- **Prof. Dojčil Vojvodić PhD**
Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbi
- **Assoc. Prof. Alexandrache Carmen, PhD**
Department of Teacher Training, “Dunarea de Jos”, Galati University, Romania
- **Prof. Alberto Cabada**
University of Santiago de Compostela, Faculty of Mathematics, Santiago de Compostela, Spain
- **Kamen Rikev, PhD**
Institute of Slavic Philology, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Poland
- **Prof. Emilija Gjorgjeva, PhD**
Goce Delchev University - Shtip, Nord Macedonia
- **Prof. Dr. Ricardo Gobato**
Secretariat of State of Parana Education and Sport (SEED/PR),

Laboratory of Biophysics and Molecular Modeling Genesis

- **Prof. Dr. Fatima Rahim Abdul Hussein**
University of Misan, College of Basic Education, English Department, Iraq
- **Anna Klimentova, PhD**
Constantine the Philosopher University Nitra, Slovakia
- **Prof. Petar Sotirov DSc**
Maria Curie-Sklodowska University of Lublin, Poland
- **Prof. Stepan Terzian DSc**
Bulgarian Academy of Science, Bulgaria
- **Prof. Igor Kevorkovich Danilov, DSc**
Yuri Gagarin State Technical University of Saratov, Russia
- **Prof. Aleksander Valentinov Sladkowski, DSc**
Silesian University of Technology, Poland
- **Prof. Dr. Vera Karadjova,**
“St. Kliment Ohridski” University – Bitola, Faculty of tourism and hospitality – Ohrid, Republic of North Macedonia
- **Prof. Dr. Aleksandar Trajkov**
“St. Kliment Ohridski” University - Bitola, Faculty of tourism and hospitality – Ohrid, Republic of North Macedonia
- **Prof. Dr. Petar Pepur**
University of Split, Croatia
- **Prof. Dr. Korhan Arun**
Namik Kemal University, Tekirdağ, Turkey
- **Prof. Yuliya Yorgova, PhD**
Burgas Free University, Bulgaria
- **Prof. Claudia Popescu, PhD**
Bucharest University of Economic Studies, Romania
- **Prof. Dr. Gerhard Fiolka**
University of Fribourg, Switzerland
- **Prof. Haluk Kabaalioglu, PhD**
Yeditepe University, Turkey
- **Prof. Silva Alves, PhD,**
University of Lisbon, Portugal
- **Hanneke van Brugge, DHC mult**
Appeldoorn, The Netherlands
- **Prof. Nino Žganec, DSc**
President of European Association of Schools of Social Work, University of Zagreb, Croatia
- **Prof. Violeta Jotova**
Direction Pediatrics at St. Marina University Hospital - Varna, Bulgaria, Chair ESPE
Postgraduate Qualification Committee
- **Prof. Tanya Timeva, MD, PhD**
Obstetrics and Gynecology Hospital "Dr. Shterev", Sofia, Bulgaria
- **Prof. Kiril Stoychev, PhD,**
Institute of Metal Science, Equipment and Technologies “Acad. A. Balevsci” with
Hydroaerodynamics centre – BAS, Bulgaria
- **Assoc. Prof. Mark Shamtsyan, PhD**
Technical University, Saint Petersburg, Russia
- **Assoc. Prof. Oleksii Gubenia, PhD**
National University of Food Technology, Kiev, Ukraine
- **Assoc. Prof. Olexandr Zaichuk, DSc**
Ukrainian State University of Chemical Technology, Dnepropetrovsk, Ukraine
- **Prof. Eugene Stefanski, DSc**
Samara University, Russia

- **Doc. Dr Tatiana Strokovskaya**
International University of Nature “Dubna”, Dubna, Russia
- **Prof. Papken Ehasar Hovsepian**
Sheffield Hallam University, Sheffield, UK
- **Accos. Prof. Krassimir Dochev Dochev, PhD**
University of Portsmouth School of Engineering, UK
- **Mariana Yordanova Docheva, PhD**
University of Portsmouth School of Engineering, UK
- **Assoc. Prof. Ivan Antonov Lukanov, PhD**
University of Botswana, Faculty of Engineering and Technology, Gaborone, Botswana
- **Assoc. Prof. Petko Vladev Petkov, PhD**
Research Associate Cardiff University, UK
- **Prof. Dr. Gabriel Negreanu**
University Politehnica of Bucharest, Romania

ORGANISING COMMITTEE

◆ ORGANIZED BY: UNIVERSITY OF RUSE (UR) AND UNION OF SCIENTISTS (US) - RUSE

◆ ORGANISING COMMITTEE:

● Chairperson:

COR. MEM Prof. Hristo Beloev, DTSc – Rector of UR, Chairperson of US - Ruse

● Scientific Secretary:

Prof. Diana Antonova PhD, Vice-Rector Research,
dantonova@uni-ruse.bg, 082/888 249

● Members:

- **Agricultural Machinery and Technologies, Agrarian Sciences and Veterinary Medicine**
- **Maintenance and Reliability**
- **Thermal, Hydro- and Pneumatic Equipment**
- **Ecology and Conservation**
- **Industrial Design**
Assoc. Prof. Plamen Manev,
pmanev@uni-ruse.bg, 082 888 542
- **Contemporary Foreign Language Teaching; Didactics, Pedagogy and Psychology;**
(16.10., Silistra)
Assoc. Prof. Diana Zhelezova-Mindizova, PhD,
dmindizova@uni-ruse.bg
- **Linguistics; Theory of Literature and History; Philosophy** (16.10., Silistra)
Assoc. Prof. Romyana Lebedova, PhD,
rlebedova@uni-ruse.bg
- **E-Learning; Energy Effectiveness; Natural Sciences; Technical Sciences; Mathematics and Informatics** (16.10., Silistra)
Pr. Assist. Evgenia Goranova, PhD,
egoranova@uni-ruse.bg
- **Chemical Technologies** (06-07.11., Razgrad)
- **Biotechnologies and Food Technologies** (06-07.11., Razgrad)
Assoc. Prof. Tsvetan Dimitrov, PhD,
conf_rz@abv.bg, 0887 631 645
- **Mechanical Engineering and Machine-building Technologies**
Assoc. Prof. Dimitar Dimitrov, PhD,
ddimitrov@uni-ruse.bg, 0886 474 834, 082/888 653
- **Electrical Engineering, Electronics and Automation**
Assoc. Prof. Boris Evstatiev, PhD,
bevstatiev@uni-ruse.bg, 082 888 371
- **Communication and Computer Systems**
Assoc. Prof. Galina Ivanova, PhD, giivanova@uni-ruse.bg, 082 888 855
Pr. Assist. Ivanka Tsvetkova, PhD, itsvetkova@uni-ruse.bg, 082 888 836
- **Transport and Machine Science**
Assoc. Prof. Simeon Iliev, PhD,
spi@uni-ruse.bg, 082 888 331

- **Sustainable and intelligent transport systems, technologies and logistics**
Prof. Velizara Pencheva, PhD,
vpencheva@uni-ruse.bg, 082 888 558, 082 888 608
- **Economics and Management**
Pr. Assist. Miroslava Boneva, PhD, mboneva@uni-ruse.bg, 082/888 776
Pr. Assist. Elizar Stanev, PhD, estanev@uni-ruse.bg, 082/888 703
- **European studies, security and international relations**
Prof. Vladimir Chukov, DSc, vlachul@gmail.com, +359 82 825 667
Assoc. Prof. Mimi Kornazheva, PhD, mkornazheva@uni-ruse.bg, +359 82 825 667
- **Mathematics, Informatics and Physics**
Prof. Tsvetomir Vasilev, PhD,
tvasilev@uni-ruse.bg, 082/888 475
- **Education – Research and Innovations**
Assoc. Prof. Emilia Velikova, PhD,
evelikova@uni-ruse.bg, 0885 635 874
- **Pedagogy and Psychology**
Assoc. Prof. Bagryana Ilieva, PhD,
bilieva@uni-ruse.bg 082 888 219
- **History, Ethnology and Folklore**
Pr. Assist. Reneta Zlateva, PhD
rzlateva@uni-ruse.bg, 082/888 752
- **Linguistics, Literature and Art Science**
Assoc. Prof. Velislava Doneva, PhD,
doneva_v@uni-ruse.bg, 0886 060 299
- **Health Promotion**
Assoc. Prof. Stefka Mindova, PhD,
smindova@uni-ruse.bg, 0882 895 149
- **Social Work**
Prof. Sasho Nunev DSc,
snunev@uni-ruse.bg, 0886 802 466
- **Medical and clinical diagnostic activities**
Assoc. Prof. Nikola Sabev, DSc,
nsabev@uni-ruse.bg, 0882 123 305
- **Health Care**
Pr. Assist. Greta Koleva, PhD,
gkoleva@uni-ruse.bg, 0882 517 173
- **Law**
Assoc. Prof. Elitsa Kumanova, PhD,
ekumanova@uni-ruse.bg, 0884 980 050
- **National Security**
Assoc. Prof. Milen Ivanov, DSc,
poligon@abv.bg, 082 888 736
- **Quality of Higher Education**
Prof. Ivanichka Serbezova, PhD, iserbezova@uni-ruse.bg
Daniela Todorova, dtodorova@uni-ruse.bg, 082 888 378.

- **REVIEWERS:**

- Accos. Prof. Velislava Doneva, PhD
- Accos. Prof. Mira Dushkova, PhD
- Accos. Prof. Emiliya Nedkova, PhD

**LINGUISTICS, LITERATURE AND ART SCIENCE
&
HISTORY, ETHNOLOGY AND FOLKLORE**

Content

1. FRI-ONLINE-SSS-LLA-01	11
Body and Power: Dynamics of Relationships in the Italian Literature of the XX Century <i>Radeya Gesheva</i>	
2. FRI-ONLINE-SSS-LLA-02	15
The Early Poems of Ofelia Veleva in Literary Magazines “Listopad” and “Hyperion” (1930) <i>Lydmila Nikolova, Mira Dushkova</i>	
3 FRI-ONLINE-SSS-LLA-03	21
The Figure of the Revival Teacher According to the Information from the Periodicals in the 1850^S-1870^S <i>Anelia Mineva, Velislava Doneva</i>	
4 FRI-ONLINE-SSS-HEF-01	30
By the Will of God – The Power of the Pre-Christian Worldview <i>Antoniya Todorova, Reneta Zlateva</i>	

BODY AND POWER: DYNAMICS OF RELATIONSHIPS IN THE ITALIAN LITERATURE OF THE XX CENTURY¹

Radeya Nikolaeva Gesheva- PhD Student, Theory of Literature

Faculty of Classical and Modern Philologies,

Sofia University "St Kliment Ohridski"

Phone: 0884120723

Email: radeya.gesheva@gmail.com

Abstract: Italian literature in the 20th century is influenced by the global and local leading political, historical and economic events. The body as a social construct (after the interpretation of Judith Butler who viewed this category as a human construct with social performance, after the points of view of Hélène Cixous, Luce Irigaray, Julia Kristeva in France and Adriana Cavarero, Luisa Muraro, Marina Zancan in Italy) may not be embraced by all theoreticians but it is a distinctive way to interpret women's writing. Through analysis of Anna Banti's work, with Pierre Bourdieu's theoretical framework, the thesis is that women's body represented in literature is a concept defined by the interaction with dominant power during the period.

Keywords: Italian Literature – Literary Theory and History - 20th Century – Writing – Economic, cultural, social capital

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад си поставя за цел да изследва взаимоотношенията между тялото и властта в италианската литература на XX век. Поради тази причина ще бъде разгледано творчеството на Анна Банти – италианска писателка, творила активно от 30-те до 80-те години на XX век. Така ще бъде анализирана позицията на авторката по отношението на женското тяло и връзката му с властта, като се вземе под внимание и теорията на социалната практика на френския философ Пиер Бурдийо.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Регулирането на отношенията от властта е една от значимите тематик, разглеждани от френския изследовател и теоретик. Бурдийо поставя въпросите за субординацията и доминацията, обожествяването на властта, свободата – икономическа или с други измерения. Основно понятие в неговото творчество е *полето*, разглеждано като област на социалния свят, отличаваща се със собствени традиции, правила, знания, наличие на различия в *културния капитал*. Последният термин също е въведен от Бурдийо. За социолога съществуват три форми на капитал. Те са изведени във „Формите на капитала“ (Bourdieu 1986). Според него капиталът е икономически, в продължение на мисълта на Маркс, социологически – заявяващ принадлежност към социума, културен – свързан с характеристиките на човека. Ключово понятие за Бурдийо е и *хабитусът*: част от културния капитал във всеки от нас, включваща навиките и начина на мислене. Последният термин, значим за настоящото изследване, изведен от френския социален философ, е *културна столица*: социалните активи на човек/образованието, интелектът, речта, стилът, поведението, натрупаните знания/. Тази идея е развита и в по-нататъшните му изследвания. Според класификацията на Бурдийо *културната столица* може да бъде *въплътена*/включваща придобитите знания по осъзнат начин/, *обективизирана*/състояща се от всички негови произведения, творби, дела/, и *институционализирана*/отличена с академична или професионална квалификация от институция/.

С цел постигане на конкретизация в онагледяването на връзката на женското тяло с властта, която в по-голямата част от случаите е мъжка, ще бъде разгледан случаят с живота и

¹ Докладът е представен на студентската научна сесия на 21 май 2021 г. в секция „Лингвистика, литература и изкуствознание“ с оригинално заглавие на български език: ТЯЛО И ВЛАСТ: ДИНАМИКА НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА В ИТАЛИАНСКАТА ЛИТЕРАТУРА НА XX ВЕК.

творчеството на Анна Банти. Като първоначално ще бъде обърнато внимание на *въплътената културна столица*. Анна Банти (1895-1985) е псевдоним на Лучия Лопрести. Тя е единствено дете в семейството, което е подкрепяно от баща си да завърши училище и университет. За годините, в които се случва това, е по-скоро рядкост или екзотика – жена да приключи успешно обучението си, включително и в академичното поле. Банти получава хуманитарно образование, след като се дипломира в специалност „Филология“. По отношение на обективизираната културна столица следва да се отбележат три вида дейности, с които се занимава: авторство и редакция за списание „Паралел“ от 1950 г. насетне – съвместен проект със съпруга ѝ – изкуствоведа Роберто Лонги; литературна продукция, която обхваща обширни и разнообразни произведения, първоначално – разкази, а по-късно – романи; превод на значими европейски и американски автори като Джейн Остин, Джек Лондон, Уилям Текери, Вирджиния Улф, Сидони-Габриел Колет. На последно място следва да се спрем на *институционализираната културна столица* – академичните и професионални квалификации, отличията, които получава. Споменахме, че Банти е филолог по образование. Тя е носител на множество литературни награди, сред които внимание заслужават: награда за „Жените умират“ – 1952 г., награда „Багута“ – връчена за първи път на жена – 1972 г., награда „Кампиело“ – 1981 г. Анна Банти носи и отличието „Кавалер на великия кръст на ордена за заслуги към Република Италия“ (1974).

След като се запознахме с различните измерения на живота и личността ѝ, можем да преминем към следващата важна част от изследването. Банти поставя значимия въпрос за това какви са идентичността, ролята и функцията на жената в обществото и литературата на XX век. Ще се позовем на твърдението на Жизел Бок, която дава възможен отговор:

В Европа политическата власт е легитимирана само от бащиния и патриархален авторитет, изразен от свързването в теологичен, политически и езиков план на термините баща-глава на семейството, баща на родината и бог баща. [...] властта, както светската, така и църковната е смятана за патриархална. (Bock, 2000:50)

На фона на тази доминантна мъжка власт във всички сфери на живота на човека се откроява „жената на преден план“ (Agosti, Borgese, 1992: 76). Европейската история представя борбата за независимост, която включва и социалните различия между мъжете и жените. В този контекст се поставя и спорът на половете, като се акцентира върху женския въпрос. Още от 1895 г., когато за първи път се употребява понятието феминизъм, се наблюдава тенденцията жените да се обединят около определена позиция, която има за цел да ги представи по различен начин в социума, да се бори за тяхното право на глас – и в семейството, и в обществото. В Италия се открояват два вида феминизъм – социален и либерален. Към първия се присъединяват жените от работническата класа, които са принудени да се трудят, за да оцеляват, а към втория – представителките на средната класа, буржоазията, които често са издържани от мъжете и бащите си, но въпреки това нямат право на глас по редица въпроси, отнасящи се до тяхното съществуване. Така се очертава водещото разбиране за жената като „ангел на домашното огнище“, дори като „човешки подклас“ (De Giorgio, 1992:8).

Вписването на женското тяло в социума, доминиран от мъжката власт, която е патриархална, може да се случи по няколко начина, съобразно властовите рамки. В Италия през XX век, особено до 60-те години на века, се иска разрешение от мъжа, за да се работи, следва, отвори банкова сметка, извади документ, паспорт, да се постъпи в болница. Еманципацията, за която се борят феминистките на първата, втората и третата вълна на феминизма, съответно – в края на XIX и началото на XX век, около 60-те години и около 90-те години на посочения период – си поставя за цел да осигури равенство на женското и мъжкото начало. Задачата се оказва доста трудна, предвид факта, че женските опитности и преживявания се различават от мъжките, а продължава да доминира мъжкият императив.

Тялото на самата Анна Банти може да бъде проследено като проекция на автобиографичното в литературното поле. По отношение на основните характеристики, с които се отличава писателката, можем да посочим наблюдението на италианския критик и теоретик на литературата Чезаре Гарболи:

Тя беше труден и не много четен автор на романи, както и надменна, недостъпна, авторитарна жена; с високомерно поведение и обноски като на кралица и голяма уязвимост, припадено дълбоко в нея усещане за самота. (Garboli, 1990:4-5)

Тук се открояват две от водещите черти на Банти. От една страна – надменността и гордостта, а от друга – крехкостта поради самотното съществуване. В цялото ѝ творчество именно поради това наличие на противоречия авторката се пита коя е тя, коя е жената, каква е връзката на тялото с властта. Един от моделите, вдъхновяващи и стимулиращи Банти да пише, е Вирджиния Улф с възгледите, че на жената ѝ трябва само пари и собствена стая. На това условие италианската авторка отговаря. Тя представя своя прочит на женското тяло през XX век, свързан с етапите от женското писане.

В първия роман на Анна Банти, „Преходът на Паолина“ (1937) се забелязва фигурата на малкото и невръстно момиченце. Алтер егото на авторката е женското тяло, което е детско, наивно, беззащитно. По-късно, в „Смелостта на жените“ (1940) се проследяват състоянията на женския пол. Сборникът с разкази се състои от различни истории, всяка от които може да бъде разгледана като своеобразна антология на женскостта и нейните проявления в италианското общество. Портретираните жени са от различни социални съсловия, среди и живели през различни векове. Те са били жертви, принудени да се отричат от своята индивидуалност, желание и мечти, винаги в подчинена позиция спрямо мъжката власт. Във всяка от ситуациите, които се представят, женските тела от етап на *тяло-жертва*, което е виктимизирано, се извисяват до *тяло-герой*. Лавиния от разказа „Избягалата Лавиния“ дръзва да престъпи забраната на жените да композират, а Амина от „Смелостта на жените“ намира смелостта да избегне най-голямата трагедия в живота си.

През 1942 г. се публикува „Монахините пеят“. В тази творба на Банти се откроява фигурата на учените. *Тялото на изследователката* първо е било мълчалив наблюдател и анализатор, а след известно време, при натрупване на опит и преживявания, успява да се превърне в *тяло-новатор*. Дистанцирането от зададената парадигма от властта, доминираща и в науката, помага на персонажите на Банти да се проявят като идейни двигатели на промяната в италианската наука и общество.

В „Артемизия“ (1947) се подчертава друго значимо тяло в историята на женската литература: *тяло-творец*. Анна Банти се асоциира с историческата значима фигура на художничката от Ранния барок – Артемизия Джентилески. Италианската майсторка на четката се повлиява от Караваджо и успява да се утвърди в Италия през XVII век, когато в сферата на изкуството жените не са били приемани особено лесно. Въпреки приятелските отношения, които поддържа с Галилео Галилей, приближеността си до Медичите, покровителството на Козимо, тя трудно успява да си проправи път в онзи свят, доминиран от мъжкото начало. Най-високото отличие, което получава Артемизия, е, че е избрана за първата жена, член на Флорентинската академия за изящни изкуства. Остава емблематична в историята на изкуството с картината „Юдит обезглавява Олоферн“. Сюжетът е един от най-значимите за италианската художничка. Женското тяло, което следва да бъде слуга и жертва, добива смелостта и обезглавява рационалното, мъдро, героично мъжко тяло на Олоферн. Именно това вдъхновява и Анна Банти, която се асоциира с фигурата на Артемизия Джентилески. Женското *тяло-творец*, което в сблъсък с патриархалната култура, понякога в търсене на одобрение от страна на мъжката власт, успява да достигне до висините на съществуването си и да бъде забелязано и отличено подобаващо.

„Жените умират“ (1951) се явява своеобразен манифест на несправедливостите, които жените са били принудени да търпят безропотно през вековете. Заличаването на паметта е един от начините, по които властта решава какви сведения да предостави. Действието се развива в далечната 2617 г. като се разказва за голяма революция, дело на хората, борещи се с властта. Безсмъртието е завоювано, но и в този случай не е предвидено за жените. Никоя от тях не е могла да си спомни за миналите животи и поради това няма достъп до него. Маргинализирането на женските фигури и във втората половина на XXI век е факт. Едва през 2710 г. героинята Аниезе Грасти – музикантка и композиторка – успява да си спомни хилядолетната история на жените и да получи като дар желаното и жадувано безсмъртие.

Според литературните критички Валентини и Кару се стига до етапа на *тялото-вик* в романа „Пронизващ вик“ от 1981 г.:

Женската самота и отчуждение са доминантни чувства в прозата на Банти, особено в „Пронизващ вик“. Тук главната героиня Аниезе подчертава неадекватността си спрямо връстниците. (Valentini, Carù, 2004:6)

Благодарение на досега с мъжката власт женският персонаж Аниезе Ланци успява да открие спасение в писането. Благодарение на отсъствието на мъжа, героинята намира път към себе си в откриване на своята идентичност. Така, в крайна сметка, тя си дава отговор на въпроса коя е: „жена на словото“ (Banti, 1981:164). По този начин от изолирано и доминирано тялото на героинята се превръща във викащо и пишещо тяло.

ИЗВОДИ

Творчеството на Анна Банти е приносно за развитието на италианското женско писане и философска мисъл. Авторката поставя въпросите за връзката между тялото и властта. Тя успява да илюстрира прехода от мълчаливото и няма тяло, което първоначално е маргинализирано от обществото, към говорещото и викащо тяло, за да достигне до най-високия етап от развитието на този социален конструкт: *пишещо тяло, тяло-слово*. Женските тела са предмет на конфликт, често дори идеологически. Но те следва да бъдат възприемани като място на преживяванията и опита, които често са смятани за изконно мъжка територия. Смелостта на жените, която е илюстрирана в творчеството на Анна Банти, успява да отвоюва най-важното от мъжката власт – словото. След неговото превземане, неизказаното, свързано с преживяното от женското тяло, е разказано, споделено, обговорено на страниците на литературните произведения. Няма значение дали става дума за женска литература, която се свързва само с говоренето за женските ритми на тялото, или за такава, която поставя пощекотливите въпроси за това коя е жената, какво следва да прави и на какви изисквания да отговаря тялото ѝ. Трансгресията на императива, зададен от властта, е първа стъпка по пътя на *тялото-новатор*, което е *тяло-анализатор, тяло-творец*, но преди всичко – *тяло-слово*.

REFERENCES

- Agosti, P., G. Borgese. (1992). *Mi pare un secolo: Ritratti e parole di centosei protagonisti del Novecento*. Torino, Einaudi. 76.
- Banti, Anna. (1981). *Un grido lacerante*. Milano, Rizzoli. 164.
- Bock, G. (2000). *Le donne nella storia europea*. Roma, Laterza. 50.
- Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*. – IN: *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York, Greenwood Press, 241-258, edited by J. G. Richardson.
- De Giorgio, M. (1992). *Le italiane dall'Unità a oggi*. Milano, Laterza. 8.
- Garboli, C. (1990) *Dedicato a Anna Banti* – IN: *Paragone Letteratura*, No 426. 4-5.
- Valentini, D., P. Carù (a cura di). (2003). *Beyond Artemisia: Female Subjectivity, History, and Culture in Anna Banti*. *Annali d'Italianistica*. North Carolina, Chapel Hill. 6, 67-77.

THE EARLY POEMS OF OFELIA VELEVA IN LITERARY MAGAZINES
“LISTOPAD” AND “HYPERION” (1930)²

Lydmila Nikolova – Student

Vidin Branch,

University of Ruse

E-mail: luska150889@abv.bg

Assoc. Prof. Mira Dushkova, PhD

Department Faculty of Natural Sciences and Education,

University of Ruse

E-mail: mdushkova@uni-ruse.bg

Abstract: *This paper presents seven little-known poems by the poet Ofelia Veleva-Kasabova (born in Stara Zagora, 1910–1975). The poems were published in 1930 in the magazines “Listopad” and “Hyperion”. The main theme of these works is love, presented in different ways. Distinctive features of her poetry are self-reflection, confession and a specific form of construction – the poetic addressing of the speaker to her addressee. Therefore, we can relate her lyrics to the vocative type of poetry. From the abovementioned poems, two are in classical verse, and the rest – in free verse, which reveals the artistic pursuits of the poet and her experimental spirit. Some of Ofelia Veleva works are influenced to a certain degree by Elisaveta Bagryana, which is natural having in mind the popularity of the author of “The Eternal and the Holy”.*

Keywords: *Ofelia Veleva, magazine „Listopad“, magazine „Hyperion“, love, confession, Bulgarian poetry between the two world wars.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Офелия Велева се ражда и твори в Стара Загора – Града на поетите. Трудно и отговорно е да се пише за поетеса, за която това, което се знае, е далеч от онова, което тя наистина заслужава. Няма обяснение защо не е запазена конкретната ѝ дата на раждане, защо липсва информация за родителите ѝ, на какво се дължи творческото ѝ мълчание след 1942 година.

На фона на тази енигма изпъкват няколкото факта, които са единствено известни. Родена е през 1910 година в Стара Загора, а първите ѝ поетически стъпки са през 1925 -а, когато едва петнайсетгодишна публикува във „Вестник на жената“. След това нейни стихове се появяват през 1930 г. в сп. „Листопад“ и сп. „Хиперион“. През 1934 година помества свои стихове в първата годишнина на старозагорското списание „Гребец“ (1935–1941).

През 1942 година излиза единствената ѝ стихосбирка, включваща 81 творби, озаглавена непретенциозно „Стихотворения“. За книгата ѝ изследователят Константин Коняров пише: „И при отпечатването на нейната първа книга за възможностите на младата поетеса се говори не само в литературните среди в Стара Загора, а и навсякъде в България. Нейното име и нейната книга пробуждат сериозни надежди.“³ (Konяrov, K., 2007: 145-146).

От запазено нейно писмо до известния италиански славист Луиджи Салвини/ Luigi Salvini (1911–1957) се разбира, че Офелия Велева владее италиански език (Letter 1947). Поетесата се омъжва за човек, чието семейство са меценати и поклонници на изкуството. Ражда двама синове, единият от които по-късно става професор по микробиология, а другият – художник. Офелия Велева-Касабова притежава модно ателие, ръководи свои служители и

² Докладът е представен на студентската научна сесия на 21 май 2021 г. в секция „Лингвистика, литература и изкуствознание“ с оригинално заглавие на български език: РАННИТЕ СТИХОТВОРЕНИЯ НА ОФЕЛИЯ ВЕЛЕВА В СП. „ЛИСТОПАД“ И СП. „ХИПЕРИОН“ (1930).

³ Константин Коняров дава своето предположение защо поетесата издава само една стихосбирка: „... или не намери сили да се преустрои, или преждевременно се беше изчерпала, та нямаше какво повече да каже. Или се почувства оскърбена, че дейците на организирания литературен живот в Стара Загора не я потърсиха, което е един техен сериозен минус“ (Konяrov, K., 2007: 146).

моделиери. Умира в София през 1975 година, но според желанието ѝ е погребана в Стара Загора⁴.

Нашите допълнителни проучвания показват, че през годините тя публикува също и във в. „Българска реч“ (още в ученическите си години), в. „Огнище“, сп. „Съдба“, сп. „Мисъл“, сп. „Златорог“ и др. (Bogdanov, Iv., 1972), както и в антологията „Светлоструй“ (ред. Д. Аджарски, Д. Добрев и П. Стъпов, 1936), включваща 57 автори от провинцията.

Литературното творчество на Офелия Велева-Касабова остава встрани от критическите и интерпретаторските интереси на българските изследователи. Единствено Константин Коняров ѝ отделя по-специално внимание в книгата си „Градът на поетите“, посветена на литературната история на Стара Загора. Според него поезията ѝ трудно би могла да се причисли към модерния за времето символизъм. Коняров вижда новото, което Офелия Велева привнася в „общата тоналност на старозагорския литературен процес“ – „една нова, своя багра, с която обогатява поетическата палитра на града“. За него „поезията ѝ е реалистична, но тя е далеч от оня реализъм, който удържа победа в развитието на литературния процес в страната“. Отсъстват стихове, които да се занимават със световните събития или с други обществени проблеми (Konayarov, K., 2007: 146).

ИЗЛОЖЕНИЕ

Публикациите на Офелия Велева в периодичния печат досега не са били обект на анализ, което ни провокира да се обърнем към тях. В настоящия доклад са представени и анализирани седем нейни стихотворения, публикувани през 1930 година в списанията „Листопад“ и „Хиперион“. Представените творби са непознати на широката публика и на специалистите и не са включени в единствената ѝ стихосбирка (с изключение на стихотворението „Зов“).

Стиховете на Офелия Велева в сп. „Листопад“

Седмичното литературно-художествено списание „Листопад“ излиза в София между 1913 г. и 1935 г. (с някои прекъсвания), под редакцията на Димитър Бабев. Редакторът на „Листопад“ е от Велико Търново, роден е през 1880 година и е участник в Балканската война. Той става съредактор на Димитър Подвързачов, с когото през 1910 г. издават сборника „Театър и вечеринки“. През 1921–1923 г. Димитър Бабев работи като драматург в Народния театър. Той е един от учредилите на Съюза на българските писатели (1913). Бабев е поет, преводач, литературен критик и автор на пиесата „Секулова невеста“ (1932). Подготвя Антологията „Френски поети“ (1920) и оставя следа в литературата за деца (A Dictionary of the Bulgarian Literature after the Liberation).

„Листопад“ е списание, което публикува поезия, белетристика и драма, като включва и преводни текстове. Според Иван Богданов то следва „една умерена линия: от една страна, върност към добрите български литературни традиции, от друга – свободен достъп на утвърждаващите се нови веения в изкуството и литературата, но без крайности, без изключителност“ (Bogdanov, Iv., 1972: 107). Списанието се появява с амбицията да представи богата и многостранна литературно-художествена и литературно-критическа проблематика (Markova, R., 1995: 155).

В „Листопад“ поезия публикуват: Иван Вазов, Стоян Михайловски, Пенчо Славейков (посмъртно), Димчо Дебелянов, Кирил Христов, Николай Райнов, Емануил Попдимитров, Николай Ракитин, Мара Белчева, *Северина* (псев. на Ружа Тенева) и др. Както се вижда от изброените имена, към списанието са привлечени „много широк кръг сътрудници от всички възрасти, течения и жанрове“ (Markova, R., 1995: 155).

В книжка 6, излязла през юни на 1930 година, Офелия Велева е единственият представен поет⁵. Тук откриваме четири нейни стихотворения: „Утеха“, „Зов“, „Минало“ и „Гост“. От тях

⁴ Основните биографични данни за Офелия Велева-Касабова са представени от сайта „Литературен свят“. Допълнителната информация ни е предоставена от ръководството на Музей „Литературна Стара Загора“, за което дължим благодарност.

⁵ В книжка 6 са публикувани също и откъс от романа „Раковски“ на Цв. Минков, статии от проф. Ст. Младенов, Г. Спиоров и Е. Фаге (прев. Г. Д. Юруков).

единственото, което можем да срещнем с повторни публикации, е стихотворението „Зов“, поместено и в единствената ѝ стихосбирка (Veleva-Kasabova, O., 1943: 16), и в антология „Светлоструй“. Първите три стихотворения имат една и съща тематична насоченост и разказват за любовните терзания на лирическата героиня след раздялата с любимия човек. Все пак, четвъртата творба „Гост“, прекъсва минорното настроение на предходните и довежда историята до неочаквано щастлив край.

Това, което обединява и четирите творби, е темата за любовта, както и специфичната форма на изграждане на творбите – като лирически обръщения, което ги характеризира като вокативна поезия, поезия на отзива (*А ти си тъй далечен, тъмен...; Сега мълчиш...; Ти на мен не си обречен...; Твоя тих и нежен поглед /топлеше сърцето ми...; Ти дойде, отвори вратата и влезе...*). Стихотворенията са силно авторефлексивни. Лирическата героиня проследява зараждането на любовното чувство, разгръщането на любовните взаимоотношения, отмирането на любовта и събуждането на надеждата за бъдеща взаимност. В „Утеха“ доминантните чувства са тъгата и скръбта по изгубената любов. Емоциите се асоциират с мрачните есенни дни („Разстилат се мъгли тревожно“) и със смъртта („...като бял покров“). Употребените епитети и сравнения градират („далечен, тъмен / като проклятие и грях“), като създават ясна представа за безнадеждността, обхванала страдащата женска душа.

Пестеливо е изграден образът на отсъстващия любим. Той живее далеч в „малкия, забравен град“, забравил е предишната си любов и я наказва с мълчанието си. Лирическата героиня предполага, че той е обикнал „жена със кукленско лице / със празно, весело сърце, / което не познава скърби“.

Финалните стихове ни представят една благородна жена, която уважава свободния избор на другите („Утеха е за мен да зная, / че ти живееш на света...“), макар да е обезверена и нещастна.

„Зов“ тръгва от обрисувания в „Утеха“ образ на мъжа, определен и тук като „безсърдечен и студен“, но преминава в мечтаната щастлива среща на двамата. В „Зов“ въображаемо се срещат жената, която е с „жадна душа“, „мълчаливи устни“ и „любов безумна“, и желаният мъж. Но първият и последният стих показват, че осъществяването на бляна е невъзможно („Ти на мен не си обречен...“ и „Но не си на мен обречен“).

Стихотворението „Минало“ продължава да разказва любовната история на двойката, като се насочва към конкретните им преживявания от времето, когато са били все още заедно. Състои се от 16 неримувани стиха, в които с помощта на преобладаващите глаголи са пресъздадени ясните и динамично сменящите се сцени на тази любовна връзка („целуваше“, „светеха“, „скриваха“, „топлеше“, „покриваше“), която безвъзвратно е изгубена.

Последното стихотворение, публикувано в сп. „Листопад“, е „Гост“. С използването на свободния стих и с цялостния си сюжет то би могло да се възприеме и като стихопроза. Читателят съпреживява самотата на лирическата героиня, чиято несподелена любов става все по-мъчителна при гледката на пустите улици. Празникът и веселящите се далече хора още повече засилват тъгата ѝ. Наративът е конкретен и детайлен: старата врата, пустите улици, плочите пред къщата, липите, кандилото, парка. Затова визуално си я представяме как стои самотна, заслушана в шумоленето на липите, докато угасва последната светлина на кандилото, а накрая изгубваме скръбното ѝ изпито лице, сляло се с мрака.

В „Гост“ настъпва дългоочакваната среща с любимия и лирическата героиня разбира, че единственото, което е важно в нейния живот, е любовта – „че ти си моята съдба и моето страдание“. Във финала на стихотворението двамата влюбени тръгват заедно. Отново пада вечерният мрак, но той не носи вече тъга, а по-скоро е свързан с надеждата и с идеята за безсмъртието на любовта:

После двамата вървахме като някога –
бавно падаше над парка вечерта –
и гаснеше далечната черта,
където любовта се сливаше с вечното.

В това стихотворение музикалният усет на поетесата играе важна роля за изграждането на общото настроение, чрез използването на звукови образи. Звуковият свят (соносферата) на

„Гост“ е особено богат: „пееха камбани“, „звънец над прага звънна“, „чух познати стъпки“, „кръвта заби тревожно“, „прошумоляха във липите“, „изпраща кандилото“. Този звуково-картинен похват активизира визулната представа на моделирания художествен свят, но и събужда читателските емоции. Чрез звуковата картина още веднъж се „разказва“ за преживяванията на лирическата героиня – от очакването до случването на празника (идването на любимия).

Според Ралица Маркова стихотворенията на Офелия Велева, публикувани в сп. „Листопад“, съставят малък лирически цикъл, в който „се разкриват искрените и неподправени чувства на поетесата, запазили се и след раздялата с любимия, незаглъхналата ѝ, чисто по женски, силна обич“ (Markova, R., 1995: 162).

За нас публикуваните стихотворения представляват лирически дневник, в който поетесата анализира собствените си чувства и разкрива измеренията на любовта.

Стиховете на Офелия Велева в сп. „Хиперион“

„Хиперион“ е месечно списание за литература и изкуство, негови редактори са Теодор Траянов, Иван Радославов и Людмил Стоянов. Излиза в София от 1922 г. до 1931 г., в тираж между 1350 и 3000 броя. То е най-голямото българско символистично списание. Разглежда се и като осъществен дългоосмислян проект на двама от неговите редактори – Радославов и Траянов. Изразител е на постсимволистичната тенденция, която в следвоенна България се определя от „духа на новите и авангардни търсения“ (Atanasova, Ts.). Списанието се подклажда и от мистичния дух, който следвайки Николай Ръорих и Елена Блаватска, цели оформянето на още един кръг на посветени и мистични интелектуалци.

Онова, което изследователите отбелязват, е, че Иван Радославов се стреми да наложи името на Т. Траянов като родоначалник на българския символизъм. Цветанка Атанасова пише: „Замислено и реализирано като модернистична трибуна, особено в първите си две-три годишнини, сп. „Хиперион“ съумява да обедини голяма част от модерно мислещите поети, белетристи и драматурзи, литературни и художествени критици, литературни историци, културолози, философи и есеисти, творили между двете световни войни“ (Atanasova, Ts.). Поезия публикуват още Емануил Попдимитров, Димчо Дебелянов, Димитър Панталеев, Атанас Далчев, Иван Мирчев, Иван Грозев, Трифон Кунев и др., както и поетесите Люба Касърова, Магда Минева и Мария Банева. След 1925 година част от първоначалните сътрудници на списанието се оттеглят и авторският състав се обновява. Едно от новите имена е именно Офелия Велева, която се появява епизодично – само в една от годишнините на списанието, подобно на други автори като Райчо Славов, Асен Калоянов, Дора Янтрина, Асен Белковски, Васил Каратеодоров, Янка Митева и др. (Atanasova, Ts.).

Три лирически творби на Офелия Велева („Писмо“, „Зима“ и „Хайдушка невеста“) са поместени в „Хиперион“, книжка 4 от 1930 година. В броя са публикувани стихотворения и от Христина Стоянова и Пол Верлен (прев. Г. Михайлов), разказ от Вичо Иванов, текст от Павел Спасов, литературно-критически преглед на съвременната белгийска литература от Морис Гошез и др.

Трите стихотворения са свързани с нови проблемно-тематични ядра в лириката на Офелия Велева, различни от познатите ни от сп. „Листопад“. „Писмо“ представлява мислено завръщане в хармоничния свят на миналото, в който лирическата героиня се завръща с носталгия. Умилителни чувства предизвиква споменът за белостволите брези, за старата срутена камбанария, за беловласия звънар и за тихия параклис. Миналото е опоезитизано и идеализирано. Средоточие на тези емоции е връщането назад в онзи съкровен миг, в който героинята се моли в параклиса заедно със своя любим. Това стихотворение е по-различно, в сравнение с останалите, със своя религиозно-мистичен характер.

Параклиса бе сявга тих,
там аз се молех на колене
и ти бе винаги до мене
прекрасен, вдъхновен и чист.
Сега си спомням побелелите

поля – от тежки снегове
и сякаш някой ме зове
назад към дните отлетели.

„Зима“ изобразява кратко пътуване в снежната гора. В зимната картина идеята за „белия път“ е заредена с чувството за страх пред неизвестното. Носещата се „стара шейна“ по безкрайния бял път, която „пролита“ покрай „дърветата бели“, се откъсва от познатия, уютен и защитен дом, очертан от белия бор и чифлишкия двор. Връщането обратно носи усещането за спокойствие и затова иде „желаният сън“.

В естетико-художествената и символната реализация на двете творби активно е използван белият цвят – и като епитет, и като метафора, и като носител на символно значение. В „Писмо“ се срещат: „белостволите брези“, „беловласия звънар“ и „побелелите поля“; а в „Зима“ – „дърветата бели“, „белия бор“, „белия път“ и „бялата вечер“. В двете стихотворения белотата носи различен символно-метафоричен смисъл. Докато в „Писмо“ белият цвят се асоциира с невинността, ненакърнимостта, чистотата на миналото, то в „Зима“ го свързваме с покоя, но и с чувството за неизвестност.

Третото стихотворение, публикувано в „Хиперион“, е „Хайдушка невеста“. В него се открива известна стилизацията на българския фолклор (художествените образи на хайдутина и на хайдушката дружина). Тук отново водеща е темата за любовта, но това вече е осъществената и споделена любов, която се идентифицира с образа на „тъмнокодрия наш син любим“. Лирическата героиня представя двойствен образ: от едната страна е любимият, който идва „със пламнала / във сърцето безумна любов“ и бащата, целуващ с любов сина си, а от другата страна е силният, волният хайдутин, живеещ далеч от семейството. За нея в едно се сливат любовта към мъжа и любовта към детето, взело чертите на любимия (зелените очи, силните ръце). От представените стихотворения тази творба е най-неубедителна в художествено отношение.

ИЗВОДИ

Седемте стихотворения на Офелия Велева, публикувани в списанията „Листопад“ и „Хиперион“, представляват седем съкровени изповеди. Любовта е основната тема, представена в различните творби по своеобразен начин. Творбите имат отчетлив дневников характер и затова сме съгласни с твърдението на Константин Коняров, който казва: „Тя възпява своя личен живот“ (Konяarov, K., 2007: 146). Отличителна черта на разгледаните лирически текстове е ти-формата, която усилва лирическата изповед и придава още по-интимно звучене на творбите. Предпочетен е свободният стих (с изключение на „Утеха“ и „Зов“), който много по-гъвкаво следва извивките на мисълта и развитието на чувствата и поставя акцент върху художествените образи. Използването на свободния стих, наред с класическия, разкрива и художествените търсения на поетесата и експериментаторския ѝ дух. Публикациите в двете престижни литературни издания спомагат за налагането на името на Офелия Велева и допринасят за израстването ѝ като поетеса.

Анализираните лирически текстове показват специфичния ѝ поетически стил, като в някои от творбите се усеща влиянието на Елисавета Багряна (например финалът на „Утеха“

напомня за размишления на Багряния „Requeim”⁶, а в „Минало” се чувства влияние на „Среща”⁷). Въздействието на авторката на „Вечната и святата” може да се търси и в посока на стилизацията на фолклора („Хайдушка невеста“ на О. Велева и стихотворенията със старонародни образи на Е. Багряна).

Надяваме се нашето изследване да е приносно не само за проучване на творческото дело на Офелия Велева-Касабова, но и за осмислянето на поезията ѝ като част от художествените търсения на българската поезия между двете световни войни.

REFERENCES

A Dictionary of Bulgarian Literature after the Liberation, see Dimitar Babev. URL: <<http://dictionarylit-bg.eu>> (Accessed on 4.05.2021) – (**Оригинално заглавие:** *Речник на българската литература след Освобождението, вж. Димитър Бабев*).

Atanasova Ts. Hyperion. *Bulgarian Literary Modernism*. URL: <<https://bgmodernism.com>> (Accessed on 5.05.2021) – (**Оригинално заглавие:** *Атанасова, Цв. Хиперион. Български литературен модернизъм*).

Bogdanov, Iv. (1972). *Bulgarian Literary Periodicals*. Sofia: Otechestven front (**Оригинално заглавие:** *Богданов, Ив., 1972. Българска литературна периодика*).

Bulgarian periodicals 1844–1944 (1962). Sofia: Nauka i izkustvo. Vol. 1. (**Оригинално заглавие:** *Български периодичен печат 1844–1944*). София: Наука и изкуство. Т. 1).

Bulgarian Periodicals 1844–1944 (1966). Sofia: Nauka i izkustvo. Vol. 2. (**Оригинално заглавие:** *Български периодичен печат 1844–1944*). София: Наука и изкуство. Т. 2).

Konyarov, K. (2007). *The Town of the Poets*. Sofia: Knigoizdatelska kashta “Trud”. (**Оригинално заглавие:** *Коняров К., 2007. Градът на поетите. София: Книгоиздателска къща „Труд“*).

Letter 1947. A Letter of Ofelia Veleva-Kassabova to Salvini, 20.10.1947. URL: <<http://digilib.nalis.bg>> (Accessed on 20.04.2021) – (**Оригинално заглавие:** *Писмо от Офелия Велева-Касабова до Салвини*).

Literary World, see Ofelia Veleva-Kasabova. URL: <<https://literaturesviat.com>> (Accessed on 12.04.2021) – (**Оригинално заглавие:** *Литературен свят, вж. Офелия Велева-Касабова*).

Literature of Stara Zagora Museum. URL: <<https://lit.libsz.org/grad-na-poeti.html>> (Accessed on 01.04.2021) – (**Оригинално заглавие:** *Музей „Литературна Стара Загора“*).

Markova, R. (1995). *Listopad. Periodicals and literature 1911–1917*. Vol. 4. Sofia: Prof. Marin Drinov (**Оригинално заглавие:** *Маркова, Р. Листопад. Периодика и литература 1911 – 1917. Т. 4. София: Проф. Марин Дринов*).

Veleva, O. (1930a). “Consolation“, “Invocation“, “Past“, “Guest”. *Listopad* (6), 129-131 (**Оригинално заглавие:** *Велева, О., 1930, „Утеха“, „Зов“, „Минало“, „Гост“. Листопад (6), 129-131*).

Veleva, O. (1930b). “Letter”, “Winter”, “Haidushka nevesta”. *Hyperion* (4), 144-146. (**Оригинално заглавие:** *Велева, О. „Писмо“, „Зима“, „Хайдушка невеста“. Хиперион (4), 144-146*).

Veleva-Kasabova, O. (1942). *Poems*. Stara Zagora: Svetlina. (**Оригинално заглавие:** *Велева-Касабова, 1942. Стихотворения. Стара Загора: Светлина*).

⁶ Срв. „Утеха е за мен да зная, / че ти живееш на света – / макар да съм от теб оставена / и да не вярвам в любовта“ („Утеха“) и „да бяхме осъдени вечно отделно да бъдем, / да беше ме даже разлюбил, оставил, забравил... / Но само да знаех, че тук на земята ти още / живееш – и моите литнали мисли те стигат...“ („Requeim“).

⁷ Срв. „Ти бе тъй – много едър – че аз виждах само тебе / и раменете скриваха за мен света“ („Минало“) и „Изпълваше целия хоризонт, тъй голям ми се стори, / стъпил на брега, а косите в облаците горе“ („Среща“).

THE FIGURE OF THE REVIVAL TEACHER ACCORDING TO THE INFORMATION FROM THE PERIODICALS IN THE 1850s-1870s⁸

Anelia Krasimirova Mineva – Student, Social Education
Department of Natural Sciences and Education,
University of Ruse
Phone: 0889-154-409
Email: ani176141@abv.bg

Assoc. Prof. Velislava Doneva, PhD
Department of Natural Sciences and Education,
University of Ruse
Phone: 082-888-437
E-mail: doneva_v@uni-ruse.bg

Abstract: *The issue of the figure of the Revival educator is important because it is related to the final formation of the Revival intellectual type, and hence to the intellectual potential of the Revival culture, to the study of the movement and the depth of spiritual processes, the synthesis between tradition and the new type of Bulgarian education and culture.*

Keywords: *Revival, teacher, periodicals, education*

ВЪВЕДЕНИЕ

Възраждането е времето, когато Даскалът е с изключителна мисия сред сънародниците си – да подготви и изгради основите на бъдещото същинско освестяване, ограмотяване и духовно въздигане на българите.

„*Ти ще бъдеш учител. Знай – вдъхвай в учениците патриотизъм! Готовност да умрат за отечеството! Разпалвай ги за наука...*“ – това заръчва големият Георги Раковски на учителя Сава Доброплодни преди окончателните годишни изпити. (Топалов 2007:236) Заветни слова, които остават в съкровищницата на българското просвещение.

Проблемът за фигурата на възрожденския просветител е важен, защото е свързан с окончателното оформяне на типа възрожденски интелегент, а оттам с интелектуалния потенциал на възрожденската култура, с изследване на движението и дълбочината на духовните процеси, на синтеза между традицията и привнесеното в българското образование и култура.

Новобългарското образование подготвя първия ешелон на бъдещата националната интелигенция. Впрочем, основната част на възрожденската интелигенция са учителите – 50% от нейния състав, и свещениците – 35%. Това означава, че учителите, просветители и книжовници, са гръбнакът на българската възрожденска интелигенция. Какво е образованието на възрожденските даскали – в широкия параметър от килийно до висше, с междинните: взаимно, класно училище, гимназия-лицей, гимназия-колеж, католически и протестантски училища в Империята и прочие.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Килийното училище е единствената образователна форма в България до първата третина на XIX век. Учителят най-често е свещеник или занаятчия, който се занимава едновременно и със своите си работи. След извършените реформи на старата килийна система до началното десетилетие на XIX век се преминава през гръцката училищна школовка и светско

⁸ Докладът е представен на студентската научна сесия на 21 май 2021 г. в секция „Лингвистика, литература и изкуствознание“ с оригинално заглавие на български език: ФИГУРАТА НА ВЪЗРОЖДЕНИЯ УЧИТЕЛ ПО СВЕДЕНИЯ ОТ ПЕРИОДИЧНИЯ ПЕЧАТ ОТ 50-ТЕ-70-ТЕ ГОДИНИ НА XIX ВЕК.

образование, после през смесените елино-български училища. Гръцките училища играят важна роля за общото просветно образование на българския народ, като разпространяват светски знания и нови впечатления за живота на хората от цял свят. Изменения в образованието внасят и католическите училища, те създават кадри за развитие на просветното дело в България.

За сведение, през XIX век със завършено висше образование са 442 души, като от тях в Русия се подготвят около 40%. През 50-те –70-те години българските младежи учат предимно във Виена, Цариград, Букурещ, Атина, Дрезден, Мюнхен, Лондон, Табор, Белград и др. Те са тези, които прокарват европейските идеи на Просвещението. Благодарение на тях се заимства почти всичко, което е необходимо за създаването на наше народно модерно светско образование. Обучените български младежи се завръщат по родните места и стават учители в местното училище или откриват такова. Така българите, водени от учителите просветители, успяват за кратко време да изградят подредена образователна система, която черпи от опита на напредналите страни. Без съмнение европейските културни влияния оказват положително въздействие за духовното развитие на българското възрожденско общество.

Чрез своя „Рибен буквар“ енциклопедистът Петър Берон извежда новаторска формула за новобългарско училище: обучение на роден разговорен език, светски знания, взаимоучителна метода, всеобщо право на образование, уважение към личността на ученика. Още тогава Берон мисли за профила на българския учител, като извежда старанието, разумността и усърдността като водещи качества. *„В тези правила кога рече да ги стори человек, зная, че ще намери много муки и запрещения, но тии ще са таквизи, щото един разумен учител можии да ги надвива или да ги отбягва“* (Предговор, „Рибен буквар“).

В Габрово през 1835г. е открито първото взаимно училище с главен учител и уредник Неофит Рилски, който има подготовка по взаимоучителната система от Букурещ. Идеята за създаването на училището принадлежи на българската одеска колония, сред която най-активни са търговците Васил Априлов и Николай Палаузов. Благодарение на въведената от Априлов в Габровското училище по примера на европейската образователна система – алилодидактическа (взаимоучителна) метода, се предоставя нов начин на преподаване, освен изучаване на съвременни общообразователни предмети. Измежду учебникарските помагала и специализирани учебници, титулувани са учебните пособия на Петър Берон, Христки Павлович и Неофит Рилски. „Букварът с различни поучения“ на Петър Берон (1824) е създаден по модел на Бел-Ланкастерската система на преподаване. Христки Павлович пише „Аритметика или наука числителна“ (1833), „Грамматика словеноболгарская“ (1836). А с най-значимия си учебник „История Болгарская“ (1844) той пръв преработва и публикува историята на Паисий Хилендарски, като я именува „Царственик“. Неофит Рилски захранва светското училище с „Буквар, извлечен от взаимоучителните таблици“ (1835), „Свещенний краткий катехизис“ (1835), „Краткое и ясное изложение на гръцкия език“ (1835), „Българска граматика“ (1835), „Краснописание“ (1837), „Христоматия славянского языка“ (1838), „Аритметика“ (1851).

Васил Априлов пише в писмо до Райно Попович, че едно от задълженията на учителите е не само да преподават, а и да превеждат книжнина: *“Ще кажете, че мъчно нещо е за българите преводът на толкоз книги. Ако това го казваха всички европейски народи, щяха и те да се намират и до днес още в същото положение, в което са и българите. За да бъдат преведени книгите, трябва веднъж да стане начало; ние живеем за нашите потомци; нека захванем ние, за да могат те да довършат. Образованите, млади и учители ще се погрижат за преводи и с това те и работа ще имат, и средства ще добият за поминък; другояче те ще бъдат изложени на лишения, ако се ограничат само в елинското образование и само в елинските книги.“* (Топалов 2007: 82).

И понеже става дума за препитание, трудностите за учителите – просветители и ентузиаста, са много – несигурност, заплахи, гонения и от светска, и от черковна власт. В тези години българинът узрява, но все още докрай не осъзнава ролята на просвещението за духовния напредък на всички българи; водещи са инертността и особено грубият прагматизъм на чорбаджийското съсловие. Ученето се оценява от позицията на пряката полза, като занаят

– какви пари ще печеля от него? Даскалът трябва да съблюдава патриархалната нравственост, да черкува учениците, да уважава селските старейшини или градските мухтари, т.е. той е зависим от местните чорбаджии, първенци и кметове, те са негови господари и могат по всяко време да го натирят да търси хляба другаде. Но има една особеност – той не е зависим от държавата и в този смисъл е човек свободен – не се унижава пред държавни чиновници, инспектори, ревизори, пред попове и епископи.

Има и друго обстоятелство, което се наблюдава в оформящото се учителско съсловие – скиталчество из българското землище в новооткритите училища, в които се въвеждат съвременни принципи и програми на обучение – виждаме го в биографиите на Сава Доброплодни, Емануил Васкидович, Петко Р. Славейков и др. Втората особеност е фамилната професионална традиция. Даскалски синове, например, са Найден Геров, Неофит Рилски, Илия Блъсков, Сава Доброплодни, Христо Ботев. Райно Попович започва да учи при по-големия си брат, първата учителка на Константин Фотинов е неговата образована баба Фота, монахиня от Самоковския метох.

Периодичният възрожденски печат от 50-те-70-те години предоставя богата информация за устройващото се светско училище, за учебното съдържание, методи на преподаването, тревоги за езика, за отношението между учител и ученици. Откриваме дописки и за отношението на местната власт и общността към наетия даскал, за ролята на читалищата, като образователни центрове. При работа със Старопечатния фонд на русенската библиотека „Любен Каравелов“ за създаването на христоматия за възрожденска книжовност, екип студенти и преподаватели имахме възможност да четем броеве от сп. „Читалище“ (1870-1875 г.), сп. „Училище“, сп. „Български книжици“ (1858-1862 г.), „Периодическо списание“ (1886 г.) и др. По страниците на сп. „Училище“⁹ от 1868 г. намираме интересни разсъждения за важността на учителската служба, свързани с личността на учителя, с неговите качества, характер и ценности, които се очаква той да изповядва – нещо като нравствен кодекс за спазване нормите на патриархалната нравственост на местната общност. Ако той не отговаря на нейните потребности за образованост и начетеност, за знания и отношения към *домородството* (наследниците), то той е нежелан и в най-скоро време е принуден да напусне селото. А ако остане на служба, трябва да работи от сутрин до вечер и то най-тежкия труд – да научи неукия да чете, пише, да знае и правилно да говори. Не бива да мързелува или да се разсейва с други не така потребни неща. Защото родителите много залагат на него, а лишенията им са големи, за да пратят детето си в училище да се изучи. *„Зарад тях бащата работи от сутрин до вечер, и мъчи са с най-тежки трудове; за тях майката спестява, като разделя халката от устата си да ги нахрани; за тях родителите – баща и майка – сдружават своите мисли, своите усещания и своите сърдца.“* Родителите поверяват в ръцете на учителя най-голямото си богатство, а той трябва да има благ характер и мека дума, за да предаде знанията си: *„Да може светли мисли да има в съзнанието на децата.“*

В тази неподписана статия детето и неговите училищни знания са сравнени красиво със зрънцето и семенцето, които след време трябва да дадат плод. Това е голямата идея, че чрез образованието младите ще подобрят живота на обществото и добруването на всеки. А учителят трябва да вземе това скъпоценно семе и да го пази присърце, докато залови корен и донесе добър плод. Служба на учителя е още нещо много важно - да обръща внимание на по-изостаналите в учебното съдържание деца, да им оказва морална, физическа, а понякога и материална помощ. Но, когато детето, дори изоставащо, има качества и интереса в дадена област, е редно точно нататък да се насочи, за да бъде от полза то след време на обществото.

За принадлежността на педагога пише сп. „Училище“ от май 1868 г. Изглежда това е редакторски текст на Илия Блъсков, макар и неподписан. Принадлежност, сиреч какви човешки и професионални качества да притежава, за да е добър учител. На първо място е изискването в нравствен аспект - да обича всички деца еднакво, да помага на ближния.

⁹ Важността на учителската служба. (продължение), Година II, Декември, Слитък 21, сп. Училище, с.162-163

Поръките към възрожденския даскал продължават в следните посоки: ревностно да се пази желанието за работа, да се събужда интересът на децата за знания към околния свят, учителят да е *разумно сладкодумен и с веселост*, която да предразполага децата, не да ги отдръпва от себе си. В същото време да е търпелив с тях и да се осланя на трите добродетели: вяра, надежда и любов, за да е благословен педагогическият му труд. Учителят се сравнява с лекар, защото трябва да разбира душевните потребности на всяко дете, тъй както лекарят знае да лекува тялото, така и педагогът – душата. Една от последните принадлежности на педагога, но важна и отговорна, е, че учителят трябва да бъде жив пример с действията си, на които децата подражават и поради тази причина трябва да бъде добродетелен и *да ги ръководи „според принадлежностите на педагогията*. Освен това животът му извън училище да бъде пример за подражание.

От така посочените *принадлежности* на учителя се разбира, че от него се изискват много усилия за запазване предимно духовното здраве на децата.

Напълно по възрожденски даскал Сава Доброплодни разбира мисията си на учител. За нас днес е много важен този смисъл на учителското призвание. Той казва: *“Аз влизам вече в обществото като учител! Трябва да пазя във всичко, за да бъда пример на учениците и гражданите. Това нещо не е твърде лесно. Тук е основата на живота!...”* (Топалов 2007: 236).

Ето „деветте заповеди”, към които призовава и сам съблюдава учителят Доброплодни. Четем ги в сп. „Училище”, 1871 година:

- *„Винаги да варди истите правила за поучението.*
- *Никога да не употребява речи хулителни и безпътни, както, нито да пушаи тютюн в училището.*
- *Да представя що то учениците всяка неделя и празник да ходят на църква.*
- *Да нямат позволение учениците да играят по пътищата, и да се събират с развращени и външни момчета.*
- *Да гледа да има голямо мълчание в училището. Нито сам да вика много, и най малко който шепни да се записва, и да не чете на учениците високо.*
- *Да не се меси на Гражданските и месните карания, но с всичките да се носи приятелски.*
- *Да знае да се пази всякога и на всяко място характера и да не ходи по механите, и да прави неща, за които забранява на учениците.*
- *Да не иска от учениците дарове (бакшиши).*
- *Като сбърка някой ученик не трябва да се гневи, и да става като луд, ами да гледа кротко да ги поправя, и да мисли че има да прави с малки деца и невинни. И с една реч, ако иска да го почитат и обичат, трябва да почита общо всичките, и да гледа да привлече и учениците и родителите им за да го обичат.“*

ИЗВОДИ

В заключение, разглеждайки проблематиката, свързана с фигурата на възрожденския учител в посочената периодика, достигаме до някои основни наблюдения и изводи, които чертаят в три посоки параметрите на нейните измерения:

1. Морални параметри – учителят трябва да бъде добротворец с добра душа, с добри помисли, честен, отговорен, да работи за достойнството и честта на професията, да се подчинява на морално-етичните императиви на патриархалната общност.
2. Граждански параметри – учителят да възпитава в отговорност, дълг, в родолюбие, в християнско смирение, почит към църквата и християнската религия, да събужда и формира у децата чувство за всеобщност, а самият той да уважава и да се съобразява с местната власт.
3. Професионални параметри – да преподава по взаимоучителната метода, да превежда, разпространява книжнина, да следи и да бъде изряден в езика си, следвайки принципите на разговорния език, според опита си да пише и издава учебни пособия, да прилага

опита на училища, на образователната система, където е получил образованието си. Да не дели децата по пол и съсловие.

И всичко това се събира в един обобщен образ: интелигент, нравствено извисена личност, пример за социума, радетел за училищно просвещение и знание, фактор за формиране на детската личност.

Има на какво да се учим от възрожденското време, защото и днес ролята и мисията на учителя се заключават с отговорността да се учат и възпитават българските деца. По страниците на „Училище“ откриваме това поучение: *„Ако вашият обучава нехвелят майстор, кой ви ушива лошеви обуца, казва Платон, или ако са има за обучава, а не е, вий малко ще губите; но ако наставниците или учителите на децата ви са наставници само по име, невидите ли че те щят да похабят вашето домородство, и че от тях самите зависи вашето утешение и вашата чест?!“¹⁰*

Тези мъдри изречения, написани преди 150 години, пренесени през времето, достигат до нас, за да мислим за учителския труд като за съвест, чест и благословение.

REFERENCES

1. Genchev N., (1988). The Bulgarian culture in the 15th-19th century University Publishing House “St. Kliment Ochridski”. Sofia.
2. Topalov, K., (2007). Revivalists University Publishing House “St. Kliment Ochridski”. Sofia.

¹⁰ Важността на учителската служба. Година II. Ноември, Слитък 20, сп. Училище, с.154-155

FRI-ONLINE-SSS-HEF-01

**BY THE WILL OF GOD – THE POWER OF THE PRE-CHRISTIAN
WORLDVIEW ¹¹**

Antoniya Todorova – Student

Faculty of Natural Sciences and Education

Bulgarian Language and History, Bachelor Programme

University of Ruse

Phone: 00359/0899 182 090

E-mail: antoniqtodorova@abv.bg

Ch. Assist. Prof. Reneta Zlateva, PhD

Faculty of Natural Sciences and Education

Department of Bulgarian Language, Literature and Arts

University of Ruse

Phone: 00359/082 888 752

E-mail: rzlateva@uni-ruse.bg

Abstract: *The present Report pays attention to the specific connection between the individual and God in the pre-Christian medieval Bulgarian society. This is the basis on which we present the building up of the moral characteristics of the society of that time, the ties between the members of the social units, the functioning of the state apparatus and the process of making sense of the strength of Providence. An attempt of a parallel in this respect between the Volga Bulgarians and the Danube Bulgarians is made hereby.*

Keywords: *God, Providence, pre-Christian medieval Bulgarian society, moral, Volga Bulgarians, Danube Bulgarians*

REFERENCES

Beshevliev, V., 1992. Proto-Bulgarian Epigraphic Monuments. Sofia: Bulgarian Academy of Sciences. (**Оригинално заглавие:** *Бешевлиев, В., 1992. Прабългарски епиграфски паметници. София: Българска академия на науките.*)

Greek sources of Bulgarian history. Volume V, 1964. Sofia: Bulgarian Academy of Sciences. (**Оригинално заглавие:** *Гръцки извори за българската история. Том V, 1964. София: Българска академия на науките.*)

¹¹This Report is presented on a Student Scientific Session on 21 May 2021 in “History, Ethnology and Folklore” section and nominated for publication in Compiled edition of Reports Awarded with “Best Paper“ Cristal Prize’21, as a hard copy (ISBN 978-954-712-826-2) and on-line on the Conference Website (<http://conf.uni-ruse.bg/bg/?cmd=dPage&pid=bestPapers>).

UNIVERSITY OF RUSE „ANGEL KANCHEV“

UNION OF SCIENTISTS - RUSE

**61-TH ANNUAL SCIENTIFIC CONFERENCE
OF UNIVERSITY OF RUSE „ANGEL KANCHEV“
AND UNION OF SCIENTISTS – RUSE**

OCTOBER 2022

INVITATION

**Ruse, 8 Studentska str.
University of Ruse
Bulgaria**

PROCEEDINGS
Volume 60, Series 6.3.

Linguistics, Literature and Art Science
&
History, Ethnology and Folklore

Under the general editing of:
Assoc. Prof. Svetlozar Tsankov, PhD

Editor of Volume 60:
Prof. Diana Antonova, PhD

Bulgarian Nationality
First Edition

Printing format: A5
Number of copies: on-line

ISSN 1311-3321 (print)
ISSN 2535-1028 (CD-ROM)
ISSN 2603-4123 (on-line)

The issue was included in the international ISSN database, available at <https://portal.issn.org/>.
The online edition is registered in the portal ROAD scientific resources online open access

PUBLISHING HOUSE
University of Ruse "Angel Kanchev"